

Sancı D., Çobaner Ardiç, A. (2024). Geleneksel Ve Yeni Medyada Kriz Haberciliği: İzmir Depremi Haberleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz, *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 51-79.

GELENEKSEL VE YENİ MEDYADA KRİZ HABERCİLİĞİ: İZMİR DEPREMİ HABERLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Crisis Reporting in Traditional And New Media: A Comparative Analysis of The İzmir Earthquake News

Devrim SANCI^a

Aslıhan ARDIÇ ÇOBANER^b

Doi: 10.53281/kritik.1383013

^aLisansüstü Öğrencisi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik ABD, iletisimdevrimsanci@gmail.com, 0000-0003-3704-5854

^bProf. Dr., Mersin Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, acobaner@mersin.edu.tr, 0000-0002-0029-4181

MAKALE BİLGİLERİ

Makale:

Gönderim Tarihi : 29.10.2023

Ön Değerlendirme : 04.11.2023

Kabul Tarihi : 07.05.2024

Anahtar Kelimeler:

Kriz, Kriz Haberciliği, İzmir Depremi, Medya, Medya Etiği

Key Words:

Crisis, Crisis Journalism, İzmir Earthquake, Media, Media Ethics.

ÖZET

Son yıllarda dijital medyaya artan ilgiye karşın geleneksel kitle iletişim araçları kriz ve afet durumlarında halkın temel haber kaynağı olma özelliğini sürdürmektedir. Bu makalede bir kriz anı olarak kabul edebileceğimiz 30 Ekim 2020 İzmir Depremi sırasında ve sonrasındaki bir aylık sürede yayınlanan deprem haberlerine odaklanılmıştır. Medya mecraları ve medya kuruluşları arasındaki kriz haberciliği ve deprem haberlerinin sunumdaki farklılığın ortaya konulması çalışmanın en belirgin amacı olarak ifade edilebilir. Bu amaçla çalışmada, öncelikle üç farklı haber mecrası ve 15 farklı haber kuruluşundan elde edilen 827 haber nicel ve nitel içerik analizi yöntemi ile incelenmiş; ayrıca haberler kriz haberciliği ve gazetecilik etiği ilkeleri bağlamında değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları mecralar arasında bazı benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarmıştır. Tüm haberlerde bilgilendirici nitelik baskın olmakla birlikte, dramatik ve trajik haberler daha çok televizyon ana haber bültenlerinde görülmüştür. Çalışma anlarında halkın temel bilgi kaynağı olarak medyanın, yeterli ve doğru bilgi vermesinin önemini ortaya koymuştur.

ABSTRACT

Despite the increasing interest in digital media in recent years, traditional mass communication channels, especially television, continue to maintain their role as the primary source of news during disasters. This article focuses on earthquake news published in various news outlets during the one-month period following what can be considered a crisis moment: the İzmir earthquake. The aim is to reveal the topics heavily discussed in the news, along with the news actors and sources, through content analysis. Additionally, this study aims to discuss what kind of ethical violations were observed in the news, considering the principles of crisis reporting. To achieve this goal, content analysis was conducted on 827 news articles from three different news outlets and 15 different news organizations. The research findings have revealed similarities and differences between these outlets. While all news articles prioritize informative content, dramatic and tragic news is more prevalent in television main news bulletins. This study underscores the importance of the media in providing sufficient and accurate information as the primary source of information for the public during crisis moments.

© 2021- e-ISSN 2667-6850

"Bu çalışma, Doç. Dr. Aslıhan ARDIÇ ÇOBANER'in danışmanlığında Devrim SANCI tarafından 2023 yılında "Kriz Haberciliği Bağlamında Deprem Haberlerinin İncelenmesi: 2020 İzmir Depremi Örneği" başlığıyla sunulmuş kabul edilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir."

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Sorumlu yazar: Aslıhan ARDIÇ ÇOBANER

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0029-4181>

E-mail : acobaner@mersin.edu.tr

GİRİŞ

Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla bir çok diri fay hatları üzerindedir ve tarih boyunca bir çok büyük deprem yaşamıştır. Bunlardan sonuncusu 6 Şubat 2023'te on bir ilde yıkıma, on binlerce insanın yaralanmasına ve elli bine yakın insanın hayatına kaybetmesine yol açan Kahramanmaraş merkezli depremlerdir. Türkiye'nin birinci derece deprem kuşağı içindeki kentlerinden olan İzmir ve yakın çevresinde de son yüzyılda 6 ve üzerinde birçok deprem yaşanmıştır. Bunlar arasında 1949'daki 6,6 büyüklüğündeki Karaburun depremi, merkezi Ege Denizi olan 6,8 büyüklüğündeki Söke-Balat depremi, 1955'te ve 1992'de Seferihisar ilçesi merkezli 6 büyüklüğündeki depremler ile birlikte 2017'de Karaburun merkezli 6,2 büyüklüğündeki depremler sayılabilir (Açık, 2020). Yaşanan her deprem sonrasında olduğu gibi bu depremler sonrasında da toplumda depreme hazırlıklılık, bina güvenliği, deprem sırasında ve sonrasında kriz yönetiminin eksikliği ile birlikte; iletişim ve habercilik faaliyetlerinin nasıl olması gerektiği yoğun olarak tartışılmıştır.

Bu çalışma, Kahmanmaraş depremleri öncesinde 30 Ekim 2020 tarihinde İzmir'de meydana gelen İzmir depremine odaklanmış; bu deprem sırasında yürütülen habercilik faaliyetlerini kriz kavramını merkezine alarak tartışmayı amaçlamıştır. Ege Denizi kıyısını etkileyen ve 30 Ekim 2020 tarihinde yaşanan İzmir depremi, Yunanistan'ın Sisam Adası açıklarında, İzmir ilinin Seferihisar ilçesine 23 km mesafede, yerin 16,5 km altında meydana gelmiştir. Büyüklüğü 6,6 olarak açıklanan deprem yaklaşık 16 saniye sürmüştür ve İzmir başta olmak üzere tüm Ege Bölgesinde hissedilmiştir (Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi, 2020). Depremde Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından 117 kişinin hayatını kaybettiği, 1034 kişinin yaralandığı açıklanmıştır (AFAD, 2020).

Krizlerin kamuoyu ile paylaşılması haberciler aracılığı ile gerçekleşmektedir. Savaş, terör saldırıları, doğal afet ya da kaza gibi beklenmedik zamanlarda doğan ve toplumsal etkisi yüksek kriz durumlarında, koşulların belirsizlik taşıması ve zaman baskısının olması haberciler üzerinde baskıya sebep olmakta ve haberciler açısından da bir kriz doğurabilmektedir. Ancak, kriz anlarında bilgi akışını sağlamak, organize etmek ve bir anlamda topluma rehberlik etmekte medya temsilcilerinin bir görevi olduğu gibi, en başından itibaren kriz merkezinde yer aldıkları için krizi tanımlama, tarafları belirleme, mağdurları belirtme gibi işlev ve sorumlulukları da vardır (Yıldırım, 2019, s. 30). Kriz zamanlarında medya iki yönlü bir görev üstlenir; ilk olarak haberler ikna sağlamaya yönelik önemli bir araç olarak gerçekleri topluma sunarken, diğer taraftan önemli olayların ve bilgilerin saklanması önüne geçerek manipülasyona engel olurlar (Torun, 2011, s. 17). Bunun içindir ki kriz zamanlarında kamuoyuyla paylaşılacak olan bilgiler normal zamanlara göre çok daha fazla önem kazanmaktadır. Yanlış ya da eksik

bir bilgi paylaşımı zaten hali hazırda yaşanan krizi büyütmele kalmaz, aynı zamanda başka bir krizlerin de yaşanmasına neden olabilir.

Bu çalışmada, bir kriz anı olarak kabul edebileceğimiz 30 Ekim 2020 İzmir Depremi sırasında ve sonrasındaki bir aylık sürede, farklı haber mecralarında yayınlanan deprem haberlerine odaklanılmıştır. Bu kapsamda araştırmada, İzmir Depremi ile ilgili haberlerin niceliksel ve niteliksel özelliklerinin neler olduğu; haberlerde yoğun olarak tartışılan haber konularının, haber aktörlerinin ve kaynaklarının; haberlerde kullanılan görsellerin özelliklerinin neler olduğu sorularına yanıt atanmıştır. Ayrıca haberler gazetecilik etiği bağlamında ve kriz haberciliği ilkeleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Makale çalışması dört bölüm olarak tasarlanmıştır. İlk bölümde kriz iletişimi ve kriz haberciliği tartışılmıştır. İkinci bölümde deprem ve medya ilişkisine odaklanılmış; Türkiye’de deprem haberlerine yönelik yapılmış çalışmalara atıfta bulunularak, medyanın afetlerdeki işlevi, olumlu ve olumsuz rolleri irdelenmiştir. Üçüncü bölümde ise temel gazetecilik etik ilkeleri bağlamında kriz haberciliğinin etik boyutuna değinilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise 30 Ekim-30 Kasım 2020 tarihleri arasında yayınlanan İzmir Depremi haberlerinin analizine dair bulgulara yer verilmiştir.

1. Kriz İletişimi ve Kriz Haberciliği

Olağan olmayan anlar olarak krizler, devletin ve karar alıcıların öncelikli amaçlarını ve değerlerini tehdit eden, kısa zaman içinde karar almayı gerektiren ve sürpriz olarak ortaya çıkan, beklenmedik ve öngörülmeleyen durumlar olarak tanımlanmaktadır (Hermann, 1972’den akt. Çınarlı, 2016, s. 27). Krizlerin temel özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Can, 2002, s. 33; Baran, 2005, s. 26. Karcioğlu ve Kaygın, 2010, s. 26):

- (1) Önceden tahmin edilememesi,
- (2) Krizi yaşayan örgütün tahmin ve önleme mekanizmalarının kriz karşısında yetersiz kalması,
- (3) Örgütünün varlığını tehdit etmesi,
- (4) Krizin üstesinden gelinebilmesi için yeteri kadar zamanın ve bilginin bulunmayışı,
- (5) Hızlıca müdahale gerektirmesi ve karar vericilerde gerilim ve endişe yaratması,
- (6) Krizi yaşayan örgütün bütününde korku ve panik yaşanması.

Yukarıda temel özellikleri verilen krizler esnasında kriz iletişimi, organizasyonel bağlamda kriz anında ve krizlerin sağlıklı bir şekilde yönetilmesi amacıyla kurulan bir iletişim modeli olarak; yaşanan kriz gerçeğinin ve krize karşı alınan önlemlerin algılanması amacıyla ortaya konulan stratejilerin

geliştirilmesi ve uygulanmasıdır (Coombs ve Holladay, 2006; Seeger ve Reynolds, 2008; Pencece ve Madran, 2015). Başka bir ifadeye göre ise kriz iletişimi, krizden etkilenen kesimlere doğru, dürüst ve hızlı bir şekilde, olayı açıklama, muhtemel sonuçlarını ortaya koyma, kriz nedeniyle ortaya çıkan zararı azaltma amacıyla bilgi sağlama çabasıdır (Yıldırım, 2019, s. 22).

Kriz iletişimde yapılması gerekenler (1) Örgütsel yönetime ilişkin kararlar, (2) Örgütün kurduğu iletişimin içeriğine ilişkin kararlar ve (3) Medya ile ilişkiler olmak üzere üç genel başlıkta kategorize edilebilir. Bir kriz iletişim planının geliştirilmesi, kriz anında kriz yönetim ekibinin kurulmasının ve sonrasında örgüt içine ve dışına olmak üzere etkin ve güvenilir bir bilgi akışının sağlanması örgütsel yönetime ilişkin kararlar iken; mesajların bir kesintiye uğramadan iletilebilmesi için tüm bilgi ve iletişim kanallarının açık tutulması, endişelerin giderilmesine yönelik olarak mesajın içeriğinin belirlenmesi, tüm iletişim süreci boyunca açık ve dürüst davranılması, dış çevreyle profesyonel ve soğukkanlı stratejik ve planlı bir iletişim sürdürülmesi örgütün kurduğu iletişimin içeriğine ilişkin kararlardır (Fink, 1986, s. 92; Regester, 1989, s. 140-142; Kadıbeşegil, 2001, s. 20; Toker, 2016, s. 255). Kriz anları, bireylerin ve toplumların korku, panik ve merak gibi duygularını artırırken bilgi alma ihtiyacının da en üst seviyeye çıktığı zamanlardır. Bu nedenle kriz anlarında medya ile ilişkiler kriz iletişiminin önemli bir parçası olmaktadır. Bununla birlikte afetler söz konusu olduğunda kriz iletişimi, medya aracılığı ile önemli bir rol üstlenmekte ve özellikle de krizlerin ve afetlerin ilk aşamasında risk altındaki kişilere bilgilerin iletilmesi (Boano ve Lund, 2004); toplumsal ilişkilerde aracı rolü olarak görev alarak geniş insan kitlelerine eş zamanlı olarak dünyanın her yerinden ulaşabilmek (Akgül, 2017, s. 27) medya aracılığı ile mümkün olabilmektedir.

Kriz anlarından biri olarak afetleri “tüm bileşenleri ile mükemmel bir medya olayı” olarak tanımlayan Botorelli (2001), afetlerin dramatik, dikkat çekici ve ilginç, akıl almaz, aksiyona uyumlu, mazlum ve aynı zamanda cesaretli insan portrelerinin yer alması ve ilgi çeken özellikleri çok kolay manşet olabilirliğine dikkati çekmektedir (akt. Koç, 2006, s. 86). Öyle ki afetler öncesinde bilgilenmeye yeteri kadar zaman ayırmayan medya, afetlerin birer kriz haline gelmesine de katkı sağlayabilmekte (Akşit vd., 2003, s. 174); afetler sonrasında ise afetten dolayı ortaya çıkan kriz halini ve meydana gelen maddi ve manevi zararının görüntülenmesine ve açıklanmasına yoğunlaşmaktadır. Afetler sonrası haberlerin ilk içeriği afetin boyutları ile ölü ve yaralı sayıları olmakla birlikte; afetlerin nedenleri ile çözüm önerilerinin afet olgusu yaşandığında gündeme gelen ancak süreklilik taşımayan haber konuları olduğu da görülmektedir (Koç, 2006, s. 92).

Son yıllarda dijital medyaya yönelik artan ilgiye karşın geleneksel kitle iletişim araçları afetler sırasında temel haber kaynağı olma özelliğini korumaktadır. Geleneksel medya, yani gazete, dergi, televizyon ve radyo afetlere hazırlıklanma ve gerekli önlemlerin alınmasını hatırlatmayı sağlarken;

afetler sırasında özellikle televizyon ve radyoda canlı yayınlarla sürece müdahil olabilmekte ve afetler sonrasında afetin koordinasyonu ve kontrolüne etki edebilmektedir. Örneğin, 17 Ağustos 1999 Marmara depremleri sırasında ve sonrasında geleneksel medya temel iletişim aracı olmuştur. Geniş bir bölgeyi etkileyen Marmara depremleri sırasında sadece halk değil merkezi siyasi iktidarlar da bölge ile iletişimi medya aracılığı ile kurmuştur. Özellikle televizyonlar afet bölgesinden 24 saat kesintisiz yayınlar yapmıştır (Koç Akgül, 2017, s. 26).

Günümüzde ise kriz ve afet durumlarında yeni medya ve sosyal medyanın sağladığı hız ve esneklik yaşamsal önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra özellikle sosyal medya bireyleri bilgilendirmek, tutumları ve davranışlarının olumlu ve olumsuz yönde etkilemede güçlü bir araç haline gelmiştir. Merchant vd. (2011) kriz durumunda kamuoyunun açık ve dürüst bir şekilde bilgilendirilmesi, kaynakların doğru yönlendirilmesi, kriz sonrası dönemde ihtiyaç duyulan desteklerin doğru bir şekilde kanalize edilebilmesi ve kişi ve grupların durum ve bilgilerinin gerekli kişi ve kurumlarla paylaşılabilmesi açısından sosyal medyanın önemine dikkati çekmektedir. ABD’de meydana gelen Sandy ve Harvey Kasırgaları, Japonya’daki deprem ve tsunami, İtalya ve Şili’deki depremler ve Avustralya’daki Queensland selleri gibi geçmişte meydana gelen afet ve acil durumlarda, sosyal medya hem afet ve acil durum yönetimi hem de afet yardımı için güçlü bir araç olarak kullanılmıştır (Lovari ve Bowen, 2019’dan akt. Usta ve Yükseler, 2021, s. 256). Türkiye’de de 2011 yılında gerçekleşen Van Depremi sırasında mobil iletişimde yaşanan aksamalar nedeni ile iletişim sosyal medya üzerinden kurulmuş; AFAD, vatandaşları, SMS ve internet tabanlı uygulamaları kullanmaları yönünde uyarılmıştır (Özarslan, 2012; Yazıcı ve Zincir, 2013).

2. Türkiye’de Depremler Sürecinde Medya ve Deprem Haberleri

Türkiye’nin doğal afetlerle ilgili istatistiklere bakıldığında, en yıkıcı afetin deprem olduğu görülmektedir. 1902-2003 tarihleri arasında 137 adet hasar yapan depremin meydana geldiği ve bu depremlerin 83.908 kişi hayatını kaybetmesine, 171.283 kişi yaralanmasına ve 493.824 konutun yıkılması ya da ağır hasar almasına neden olduğu görülmektedir (Ergünay, 2007, s. 6). Tablo 1’de 1980 ile 2020 tarihleri arasında Türkiye’de yaşanmış en ölümcül 10 depreme dair bilgiler görülmektedir. Türkiye’nin deprem tarihinde yaşanmış şiddeti en büyük depremi 26 Aralık 1939 tarihli Erzincan Depremi’dir. 8 büyüklüğünde meydana gelen depremin sonucunda 40.000’e yakın kişi hayatını kaybetmiştir (Barka, vd. akt. Tinal, 2009, s. 2240). 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi 7.4 büyüklüğündedir ve resmî rakamlara göre 17.439 kişi hayatını kaybetmiş, 500.000’in üzerinde insan evsiz kalmıştır (Tinal, 2009, s. 2240). Kahramanmaraş merkezli olarak 6 Şubat 2023 tarihinde ve ardından yaşanan depremler ise en etkili ve en büyük kayba neden olan depremler olarak Türkiye’nin

deprem literatürüne girmiştir. Bu depremler 11 ilde büyük bir yıkılma neden olmuş ve 20 Mart 2023 tarihi verilerine göre 50 binin üzerine insan yaşamını yitirmiştir (AFAD, 2023; BBC, 2023).

Tablo 1. Türkiye’de 1980-2020 yılları arasında Meydana Gelmiş En Ölümcül On Deprem* (Güzel ve Akdur, 2020, s. 1101).

Yer	Tarih	Büyüklüğü	Can Kaybı
Erzurum-Kars Depremi	30 Ekim 1983	7,1	1336
Erzincan Depremi	13 Mart 1992	6,8	653
Dinar Depremi	1 Ekim 1995	6,1	90
Ceyhan/Adana Depremi	27 Haziran 1998	6,3	112
Gölcük/Marmara Depremi	17 Ağustos 1999	7,5	17.840
Van Depremi	23 Ekim 2011	7,1	604
Sivrice/Elazığ Depremi	24 Ocak 2020	6,8	41
İzmir Depremi	30 Ekim 2020	6,9	115
Kahramanmaraş Merkezli Depremler	6 Şubat 2023	7,7 7,6	50.500 [†]

Literatürde depremler sürecinde iletişime yönelik çalışmalar kriz iletişimi, kriz haberciliği afet haberciliği, olağanüstü dönem haberciliği gibi kanulara ve geleneksel medya, dijital medya, sosyal medya, kurumsal iletişim gibi farklı mecra ve alanlara yoğunlaşmaktadır. Medyanın afetlerde halkı bilgilendirmesinin önemine ve gerekliliğine rağmen, genel olarak haberlerin bilgilendirici özelliğinin azlığı dikkati çekmektedir. Medya depremler sırasında sadece arama ve kurtarma faaliyetlerindeki durum güncellemelerini değil, aynı zamanda neyin nasıl ve niçin olduğuna dair soruları soran, başarısızlıkları ve hataları ortaya çıkaran olmalıdır (Giritli İnceoğlu, 2023). Türkiye’de de afetlerde medyanın temel bilgi kaynağı olduğu; buna karşın haberlerde bilgilendirici unsurların az olduğu görülmektedir. Tekeli Yeşil ve ark. (2019) 1996 ile 2014 yılları arasında yaşanan depremlere ilişkin araştırmalarında halkın yüzde 89’unun depremlerle ilgili bilgiyi televizyondan, yüzde 48’inin gazete veya dergilerden aldığını ortaya koymuştur. Ayrıca Türkiye’de medyada deprem haberlerinin sunumuna ilişkin olarak Yüksel (1999; 2001) Kobe, Marmara ve Dinar depremlerini konu aldığı çalışmalarında Türkiye’de gazetelerin depremi halkın durumu, yardımların ulaşması ve depremin boyutları olarak yani olan bitenler ve “deprem olayı” olarak ele aldığını; görselliğin yoğun olarak kullanıldığını ancak halkı bilgilendirmeye yönelik içeriklerin az olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye’de deprem haberlerinde bilgilendirici unsurun azlığının yanında, haberlerin daha çok krize odaklanarak, depremlerin etkisi, müdahale ve iyileştirme faaliyetleri hakkında olduğu; depremlere hazırlığı içeren risk iletişimine yönelik haber sayısının sınırlı olduğu (Tekeli Yeşil ve ark., 1919; Vural ve ark., 2022), haberlerin depremlere yönelik toplumsal bir kapasite geliştirmekten ve toplumu güçlendirmekten uzak olduğu (Yılmaz, 2019) göze çarpan diğer sorunlardır.

* 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler tabloya 11’inci deprem olarak yazarlar tarafından eklenmiştir.

[†]İçişleri Bakanlığından yapılan açıklamaya göre 14 Nisan itibarıyla hayatını kaybedenlerin sayısıdır (BBC, 14 Nisan 2023).

Türkiye’de deprem haberlenciliği açısından 1999 yılında yaşanan Marmara Depremi’nin önemli bir dönüm noktası olduğu söylenebilir. Önceki depremlerden farklı olarak medyanın, Marmara Depremi sonrasında bilgilendirici içeriklere daha çok yer verdiği, yardım kampanyaları, deprem mesaj hatları, aksayan yönlerin gündeme getirilmesi ve yetkililerin harekete geçirilmesi gibi konularda öncü rol oynadığı görülmüştür (Demir, 2002; Genç, 2008). Deprem sürecinde kriz iletişimini önemli bir parçası olarak medya, afetin ulusal ve uluslararası camiaya duyurulmasında, bölgeye ulaşmanın mümkün olmadığı dönemde bölgeden haber alınmasında ve kamu yöneticileri arasında iletişimin sağlanarak, ihtiyaç duyulan yardım malzemeleri ve ekipman ulaştırılmasında önemli bir rol üstlenmiştir (Genç, 2008). Depreme hazırlıklı olma ve deprem sonrası arama kurtarma çalışmalarını kapsayan sosyal ve fiziksel bir bilinç değişiminin gazete haberlerine de yansıdığı (Kolukırık ve Tuna, 2009), bunun yanında haberlerin kurumların işlevleri ve işleyişine yönelik önemli tartışmalara yer verdiği (Yüksel, 2001) görülmüştür. Bunun yanında medyanın ideolojik duruşunun ve yayın politikalarının depreme bakışını da etkilediği; Türkiye’nin o dönemdeki temel siyasal ve toplumsal çatışma konularının deprem haberlerinde belirginleştiği ve deprem haberleri aracılığı ile toplumsal gerilim konuları hakkında olan görüşlerin yeniden tarif edildiği (Timisi ve Dursun, 2003) medyaya yönelik diğer önemli tespitlerdir. Koç (2004) ise, Marmara Depremi’ni konu alan haberlerde tiraj ve rayting kaygısının etkili olduğunu, afet söylemine ilişkin anlatıların, karakterlerin, görüntü ve ifadelerin medya tarafından yeniden kurgulanarak anlamlandırıldığını ve popülerleştirildiğini ortaya koymuştur. Türkiye’de medyanın tiraj ve rayting kaygısı haber metinlerinde ve görsellerinde sansasyonel, trajik ve dramatik unsurların yoğun kullanımına (Erdoğan, 2006; Koç, 2006); haberlerin kurgusunun duygusallık üzerinden inşa edilmesine, özellikle haber başlıklarında korku ve paniğin yeniden üretilmesine yol açmıştır (Kolukırık ve Tuna, 2009).

Türkiye’de özellikle 2011’de yaşanan Van Depremi ise sosyal medyanın afetler esnasında ilk defa kullanımına sahne olmuştur (Özarlan, 2012; Demiröz, 2023). Van Depremi sırasında sosyal medyada enkaz altında olanlara ulaşma ve arama kurtarma faaliyetlerine destek olmanın yanında, deprem sonrasında yeni medya ortamlarında biraraya gelen kullanıcıların düzenlediği yardım ve destek kampanyaları görülmüştür (Demiröz, 2023, s. 298). Van Depremi sırasında yoğun olarak kullanılan sosyal medya ortamları son yıllarda yaşanan depremler sırasında da en önemli iletişim aracı olmuştur. Örneğin 2020 yılında meydana gelen İzmir Depremi’nde sosyal medyada yayılan enkaz görüntüleri ve insanların çektiği acılara ilişkin görüntülerin yayınlanması eleştirilmiş, travmatik hikâye ve görüntülerin toplumda yaratacağı olumsuz etkiye dikkat çekilmiştir (Usta ve Yükseler, 2021). Ayrıca deprem sonrası yeni medyanın değişik platformları aracılığı ile nefret söylemini üreten, bu söylemi paylaşarak yaygınlaştıran, depremden etkilenen aile ve çocukların isimlerini sosyal medya etiketi kullanarak paylaşan, bu görüntüleri reklam ya da tık almak için kullanan içerik üreticileri olmuştur (Serçelik ve

Kasımoğlu, 2022, s. 139). Özellikle çocukların enkazdan çıkarılma görüntülerinin tekrar tekrar paylaşılması, bu görüntülerin sosyal medyanın etkileşimselliği nedeniyle daha hızlı bir şekilde kamusal dolaşıma girmesi de çocukların mahremiyetine yönelik bir hak ihlali olarak eleştirilmiştir (Erdem ve Kaynar, 2022, s. 762).

Bu çalışmada ise hem geleneksel hem de yeni medyanın yoğun olarak kullanıldığı bir afet örneği olarak 2020 İzmir Depremi sürecinde yürütülen habercilik pratiği ve haber örneklerine yoğunlaşmış ve kriz haberciliği ve gazetecilik etiği bağlamında bir analiz gerçekleştirilmiştir.

3. Kriz Haberciliği ve Etik

Kriz dönemleri, insanlar kadar haberciler açısından da oldukça ilgi çekici ve bol haber malzemesi sunan zamanlardır. Savaş, terör, saldırı, rehin alma, sel, deprem, kasırga gibi doğal afetler, ulusal ve uluslararası siyasetteki kriz durumları, sefalet, kayıp ve mağduriyet gibi izleyici merakını kışkırtan, dramatize eden, şiddet ve aksiyon görüntüleri (Çaplı ve Taş, 2009, s. 237) kriz haberciliği bağlamında sunulan haber malzemeleridir.

Kriz dönemlerinde yanlış ya da eksik haber vermek kadar medya kuruluşlarının sessiz kalması da krizlere sebep olabilir. Haberlerde sansür, sessizlik, eksik bilgi, yeterli yer bulamama gibi durumlar, yaşananların doğru yansıtılmamasına yol açabilmektedir (Demir ve Balcı, 2019, s. 55). Kriz anında insanların ilk odaklandığı yerin medya olması medya profesyonellerine olağan koşullardan daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Medyada tiraj ve rayting kaygılarının yanında internetin getirdiği hız kaygısı haber kuruluşlarının en çok izlenen, en çok okunan ve en çok tıklanan olma çabası kriz anlarında etik kaygıların arka plana atılmasına yol açmaktadır. Çaplı ve Taş'a göre (2010, s. 243) kriz iletişiminin kriz anlarında birbiriyle etkileşim içinde olması gereken üç tarafı vardır. Bunlardan ilki; haber alma ihtiyacı olan okur/izleyici kitle, ikincisi yetkili kişi, kurumlar veya devlet ve sonuncusu da haber üreticisi ve sunucusu olan medyadır. Kriz anında izleyici/okur kitlenin ilk hissettiği duygu endişe ve güvensizlik olmakta ve bunu giderebilmek için hızlıca bilgi almak, yaşanan kriz durumuyla ilgili haberdar olmak istemektedir. Krizlerin diğer tarafı olarak devlet ya da resmi kurumlar ise, kriz anlarında kamuoyuna ya bilgi aktarmayı olabildiğince geciktirmekte, eksik ve yetersiz bilgi aktarmakta ya da bilgi aktarımını yasaklamaya ya da engellemeye çalışmaktadır. Medya ise kriz anlarında ticarileşmiş yapısı içerisinde en çok izlenen, en çok okunan, en çok tıklanan olmak amacı güderek, insanların merak, panik, endişe ve korkularını kullanarak olgusal içeriği ve bilgilendirme amacını geri plana atan, görsel unsurları ön plana çıkaran bir içerik sunmaktadır. Bu haber biçimi de doğal olarak çeşitli etik sorunları beraberinde getirmektedir. Baştürk'e göre de (2023) afetler gibi kriz durumlarında haberciliğinin ilk amacı "afetin etkilerini hafifletme ve toplumu hazırlıklı tutma" ve "kurtulma ve iyileştirmeyi kolaylaştırma" olmalıdır.

Bu süreçte medya, yaşanan gerçekliği, halkı travmatize etmeden aktarmaktan, arama kurtarma faaliyetleri ve organizasyona destek olacak enformasyon akışını sağlamak ve kurtulan kişilerin görüntülerini mahremiyetlerini ihlal etmeden, enkazdan kurtarılanların travmatize olmuş görüntüleri anlık reyting kaygılarından uzak bir sorumluluk içinde sunmalıdır.

Herhangi bir kriz anında insanların ilk odaklandığı yerin medya olması nedeniyle kriz anları, medya profesyonellerine olağan koşullardan daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Türkiye’de özel televizyonculuğun getirdiği rekabet ve internetin getirdiği hızla birlikte haber kuruluşlarının en çok izlenen, en çok okunan, en çok tıklanan olma çabaları haber pratiklerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu noktada kriz haberciliği önemli bir yerde durmaktadır. İçeriklerinin hayati bilgiler barındırması açısından kriz haberciliği etik değerlerle asla çelişmemeli, doğru haber kaynakları kullanılmalı, kitesini olumsuz yönde etkilememeli, krizden yeni bir krizin doğmasına sebebiyet vermemelidir.

Gelişen teknoloji ve çeşitlenen medya araçları sayesinde habercilik de bir anlamda şeklen de olsa değişime uğramıştır. Basılı gazetelerin ardından televizyon yayıncılığı ve hemen ardından yeni medya olarak adlandırılan internet yayıncılığı farklı yöntem ve bakış açılarına neden olmuştur. Etik tartışılarsa her bir mecra için ayrı ayrı olmak üzere yeniden gündeme gelmektedir. Basın etiği temelde her mecra için aynı ilkeleri barındırsa da, mecraların birbirinden farklı koşulları barındırması itibariyle yeni etik anlayışlarına da ihtiyaç duyulmuştur. Örneğin Türkiye’de Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC)’nin “Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi”, Basın Konseyi’nin “Basın Meslek İlkeleri” ve Medya Etik Kurulu’nun “Gazetecilik Meslek İlkeleri” tüm mecralar için kabul gören temel meslek ilkeleridir. Ancak bu oluşumların belirlediği ilkelere rağmen medyada halen etik ilke sorununun çözülemediği de bir gerçektir.

Kriz haberciliği konusunda kurumsal ya da kolektif ilkeler henüz belirlenmiş olmasa da medyanın kriz haberciliği pratikleri konusunda yol gösterebilecek temel metinler mevcuttur. Bunlardan birisi Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ) tarafından geliştirilen “Gazetecilik Davranışlarına Dair İlkeler”de yer verilen şekli ile gazetecilere halkın doğru bilgilere ulaşabilmesi, temel bilgilerin saklanmaması, haber içeriklerinin toplanmasında dürüst yöntemler kullanılması, mesleki gizliliğe dikkat edilmesi, her türlü ayrımcılıktan kaçınılması, ciddi mesleki hatalar olan haber çalma, yanlış ve art niyetli açıklamalar, onur kırıcı iftira niteliğinde açıklamalar ve rüşvet konularında atfettiği rol (akt. Usta ve Yükseler, 2021, s. 260) kriz ve afet durumlarında da gazetecilere yol gösterici niteliktedir.

Erkan Yüksel (2008), ise, kriz haberciliği pratiği için, toplumun ve bireylerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemekten kaçınmanın, paniğe yol açmamanın ve telkin edici yaklaşımda bulunmanın ön koşullar olduğunu belirtmektedir. Yüksel, kriz haberciliğinin diğer koşullarını ise şöyle sıralamıştır:

- (1) Kamuoyunu yanlış bilgilendirmemek; örneğin ölü ve yaralı sayısı, ölenlerin isimleri gibi bilgileri doğru vermek,
- (2) Olayın en sıcak, ilk an görüntülerini verirken kan, yaralı ve ceset görüntülerinde seçici davranmak,
- (3) Bu görüntüleri tekrar tekrar yayınlamamak,
- (4) Bu görüntüleri diğer habercilere karşı elde edilmiş bir üstünlük olarak değerlendirmemek,
- (5) Medyayı terörün bir aracı haline getirmemek, terörün görüntülerini verirken, görüntü terörü yaratmamak,
- (6) Kamu yararı ilkesini akıldan çıkarmamak,
- (7) Kişisel bakış açısı ve kişisel duyguları aktarmaktan özellikle kaçınmak,
- (8) Mesleki ve toplumsal sorumluluk duygularını dikkate almak
(<http://dorduncukuvvetmedya.com>).

Özellikle depremde kurtulan çocukların görüntüleri en çok izlenen görüntüler olmakla birlikte etik açıdan en sorunlu görüntüler olmaktadır. Çocukların haberlerde yer alması ile ilgili birçok etik kuraldan söz edilebilir. Bu kurallar deprem gibi afetler ve kriz dönemlerinde de gazeteciler için yol gösterici olmalıdır. Bunlar arasında Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, UNICEF, Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN), TGC Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu, British Broadcasting Corporation (BBC) gibi kuruluşların geliştirdikleri ilkeler sayılabilir. Bu ilkelerde vurgulanan ortak özellikler çocuğun yaşam hakkına, mahremiyetine dikkat edilmesi, çocuğun yüksek yararının korunması, hiçbir şekilde zarar verilmemesi, özel hayatının ihlal edilmemesidir. Çocuğun yer alacağı haber içerikleri için kendisinden ve yakınından izin alınması, haberin doğuracağı sonuçların önceden değerlendirilmesi, kalıp yargıların kullanılmaması, sansasyonel sunumlardan kaçınılmasıdır (Usta ve Yükseler, 202, s. 262).

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ta yaşanan depremler sonrası medyanın önemi yanında sorumlulukları da tartışılmıştır. Bu süreçte afet haberciliğini konu alan önemli kolektif metinler yayınlanmış, bu konudaki çalışmalar ve tartışmalar devam etmektedir. Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yayınlanan “Sosyal Medya Kullanıcıları ve Gazeteciler İçin Deprem Haberciliği

Rehberi”, 2023 Kahramanmaraş Depremleri’ni takip eden birkaç hafta içerisinde alandan akademisyenlerce hazırlanmıştır. Rehberin amacı “*depremin ardından önemi ve kullanımı artan sosyal medya platformlarının sosyal medya kullanıcıları ve gazeteciler açısından doğru kullanımını teşvik etmek*” olarak açıklanmıştır (İrvan, 2023).

Medya Okuryazarlığı Araştırmaları Dergisi tarafından yayımlanan “Afet Haberciliği Rehberi” ise çeşitli akademi, sivil toplum ve medya çalışanlarının değerlendirme ve katkılarıyla hazırlanmıştır. Rehber “İnfodemi ve Afet Haberciliği”, “Can Güvenliğini Korumak” “İnsan Haysiyetini Koruyan Habercilik” “Toplumsal Direnci Güçlendirmek” ve “Habercileri ve Haberciliği Güçlendirmek” başlıklarını taşımaktadır. Bu rehberde özellikle medyanın ve doğru ve güncel haberciliğin afetler ve riskler karşısında toplumsal direnci geliştirmede öneminin yanında, sadece duyumlara yönelik haberciliğin toplumsal barışa tehdit olacağı vurgulanmaktadır (<https://medyaokuryazari.org>).

Bu makale çalışmasında incelenen haber içerikleri her mecranın kendi özellikleri de gözetilerek şu dört etik ilke bağlamında değerlendirilmiştir;

- (1) 18 yaşından küçüklerin fotoğraflarının ve isimlerinin yayımlanması
- (2) Kamu yararı olmadığı halde özel hayatın gizliliğinin ihlali
- (3) Kan ve şiddet içeren görsellerin kullanımı
- (4) Masumiyet karinesinin ihlali

Bu ilkeler belirlenirken yukarıda değinilen temel gazetecilik etik belgelerinden yararlanılmıştır. Özellikle bulguların yorumlanması aşamasında Kahramanmaraş Depremi ardından yayımlanan ve afet haberciliği konusuna yoğunlaşan rehberler göz önünde bulundurulmuştur.

4. 2020 İzmir Depremi Haberlerinin Kriz Haberciliği Bağlamında Analizi

4.1. Araştırmanın Konusu, Önemi ve Amacı

Türkiye’nin bir deprem ülkesi olması, tarihinde birçok yıkıcı depremi yaşaması ve gelecekte de büyük depremlerin olabileceği gerçeğinden hareketle, bu araştırmanın temel problemi, medyanın deprem gibi kriz durumlarında gerçekleştirdiği habercilik anlayışını sorgulamanın gerekliliğidir. Medya son yıllarda gazete, televizyon kanalları ve etkisi giderek artan internet haberciliği ile birlikte özellikle olağanüstü durumlarda en önemli bilgi kaynağı haline gelmiştir. Kriz haberleri, olağan haberlerden farklı olarak kamuoyunun duygularını daha kolay harekete geçirebilmektedir. Fakat kriz halleri haberciler için çoğu zaman fırsattan öteye geçmemekte, tiraj ve reyting amacı güdüldüğü içinde sıklıkla etik ihlaller

yapılmaktadır. Bu bağlamda medyanın deprem gibi kriz anlarında gerçekleştirdiği habercilik anlayışının hem etik hem de habercilik pratikleri bağlamında incelenmesinde fayda vardır. Bu çalışmada da Türkiye’de medyanın İzmir Depremi sırasında ve sonrasında sergiledikleri habercilik anlayışı, araştırmaya dahil edilen medya mecralarının ve kuruluşlarının kriz haberciliği konusundaki ortak tutumları ve farklılıkları ortaya konulmuştur.

Bu çalışmanın konu edindiği 2020 İzmir Depremi sırasında medyanın tutumu kamuoyunda birçok tartışmaya neden olmuştur. Deprem sürecinde geleneksel medyanın yanında yeni medya ortamlarının da yoğun olarak kullanıldığı; bunun yanında haberlerin ve sosyal medya paylaşımlarının etik açıdan tartışıldığı görülmektedir. İzmir Depremi’ni konu alan ve deprem sonrası medyanın tutumunu tartışan çeşitli çalışmalarda (Usta ve Yükseler, 2021; Serçelik ve Kasımoğlu, 2022; Erdem ve Kaynar, 2022, s. 762) İzmir Depremi sırasında sosyal medyanın rolüne, haber içeriklerinde yaşanan etik sorunlara dikkat çekilmiştir. Bu çalışmalardan farklı olarak bu araştırma, kriz haberciliği bağlamında İzmir Depremi’ni izleyen bir aylık süreçte deprem ile ilgili haberleri geniş bir örneklem ile farklı mecraları birbiri ile karşılaştırmalı olarak incelemeyi hedeflemiştir. İzmir Depremi haberlerinin sunumunda farklı medya mecraları ve kuruluşları arasındaki farklılıkları ortaya koyarak, deprem haberlerini gazetecilik etiği bağlamında tartışmayı amaçlamaktadır.

4.2. Araştırmanın Soruları

Deprem haberlerinin sunumlarının basılı gazete, televizyon ve internet haber siteleri arasında farklılıklar taşıdığı; gazete, televizyon ve internet haber sitelerinde yayınlanan deprem haberlerinin kriz haberciliği ve etik bağlamında çeşitli etik ihlaller içerdiği temel varsayımlarından hareketle, bu araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1) İzmir Depremi ile ilgili haberlerin niceliksel ve niteliksel özellikleri nelerdir?
- 2) İzmir Depremi ile ilgili haberlerin konuları nelerdir?
- 3) İzmir Depremi ile ilgili haberlerin yer alan eyleyiciler (aktörler) kimlerdir?
- 4) Deprem haberlerinde gazetecilik etiği bağlamında ne tür ihlaller mevcuttur?
- 5) Deprem haberlerinin kaynakları kimlerdir?
- 6) Deprem haberlerinde ne tür görseller kullanılmaktadır?
- 7) Deprem haberlerinde mecralar bağlamında farklılık ya da benzerlikler nelerdir?

8) İncelenen haberlerin kriz haberciliği açısından özellikleri nelerdir?

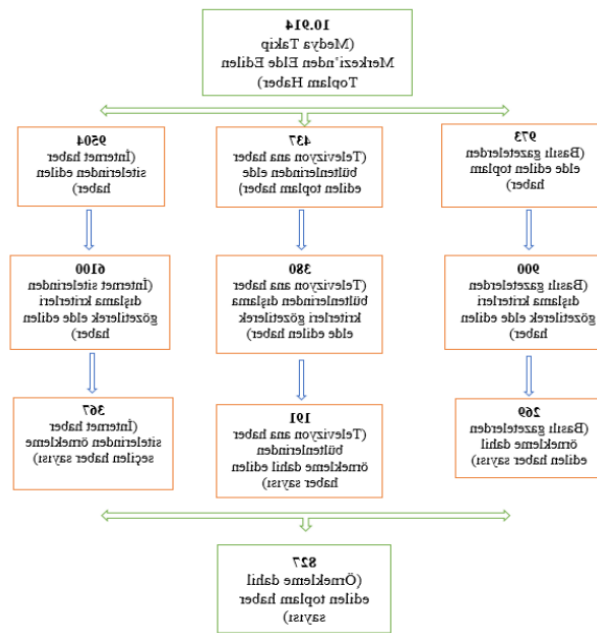
4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini İzmir Depremi'nin meydana geldiği gün ve takip eden bir aylık süre olan 30 Ekim 2020 - 30 Kasım 2020 tarihleri arasında Sabah, Hürriyet, Sözcü, Türkiye, Milliyet gazetelerinde; Fox TV, Show TV, Kanal D, Star TV, TRT 1 televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde ve Ensonhaber.com, Habertürk.com, Haberler.com, Haber7.com, İnternethaber.com internet haber sitelerinde yayınlanan deprem haberleri oluşturmaktadır. Seçilen medya kurumları belirtilen tarihler arasında en çok izler-okur kitlesine sahip olmalarının[‡] yanı sıra sahiplik yapılarının farklılığı da gözeticilerle seçilmiştir.

İncelenecek haberlere Medya Takip Merkezi aracılığı ile ve bir hizmet alımı yolu ile erişilmiş, 30 Ekim - 30 Kasım 2020 tarihleri arasında yayınlanan haberler içerisinde “İzmir Depremi, Seferihisar Depremi, Ege Denizi Depremi” anahtar kelimeleri ile yapılan arama ile elde edilen, 973 basılı gazete haberi, 9504 internet haberi ve 437 adet televizyon ana haber bültenlerinde yayınlanmış haber ön elemeyden geçirilmiş; doğrudan İzmir Depremi ile ilgili olmayan haberler çıkarılmıştır. İnternet haberleri içerisinde aynı haberlerin güncellemelerinde son güncelleme tek bir haber olarak kabul edilmiştir. Buna göre basılı gazetelerden 900, televizyon ana haber bültenlerinden 380 ve internet haber sitelerinden 6100 habere ulaşılmıştır. Bu aşamanın ardından incelenecek haberlerin seçiminde evrenin haber mecralarına dağılımı da göz önünde bulunarak bir örneklem belirlenmiştir. Örneklem belirlenmesinde Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın (2004, s. 50) belirli evrenler için kabul edilebilir düzeyde olan örneklem büyüklükleri tablosundan faydalanılmış ve buna göre .95 güven aralığında, .05 örnekleme hatasında, ana kütlesi 900 olan basılı gazete haberi için 269; ana kütlesi 380 olan televizyon ana haber bülten haberleri için 191 ve ana kütlesi 6100 olan internet haber sitesi haberi için 367 deprem haberi sistematik rastlantısal örneklem ile seçilmiştir. Örneklem seçiminin yukarıda açıklanan tüm aşamaları aşağıda Şekil 2'de detaylı olarak açıklanmıştır.

[‡] Araştırmanın kapsamını oluşturan gazetelerin belirlenmesinde tirajı en yüksek gazetelere ulaşırken 2020 yılı Ekim-Kasım aylarına ait tiraj verileri kullanılmış ve bu verilere “<https://www.medyatava.com/tiraj>” adresinden erişilmiştir. En çok izlenen televizyon ana haber bültenlerinin belirlenmesinde Televizyon İzleme Araştırmaları A.Ş. (TİAK) verileri “<https://tiak.com.tr/tablolalar>” ve İnternet haber sitelerinin belirlenmesinde “<https://www.similarweb.com/tr/top-websites/turkey/>” verilerinden yararlanılmıştır.

Şekil 2. İncelenecek Haber Sayılarının Seçimi

4.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, incelenen medya kurumlarının İzmir Depremi ile ilgili kendi mecralarında yayınlamış oldukları haberler içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizinin amacını “kamusal alana yönelik üretilen ve kurgulanan metinleri çözümlmek” olarak açıklayan Gökçe (2006) ve içerik analizi yönteminin temelini çıkarsama esasına dayandığını ve ele alınan her türlü mesajda gözlenen ve betimlenen öğelerden hareketle bir yorum getirme amacı taşıdığını söyleyen Bilgin (2006)’den referansla, bu çalışmada içerik analizi kullanılarak, nicel ve nitel bulgulardan hareketle inceleyerek; deprem haberlerinin içerikleri, konuları, eyleyenleri (aktörleri), kaynakları, görsel ve yazılı sunumları ortaya koymak ve deprem haberleri özelinde kriz haberciliği pratiğine dair çıkarımlarda bulunmak amaçlanmıştır.

İçerik analizi, birbiri ile ilişkili belli aşamalar izlenerek gerçekleştirilmektedir. Gökçe’ye göre (2019, s. 63) içerik analizinin bileşenleri (1) Problemin/sorunun tanımlaması, araştırmanın üst ve alt sorularını belirlemesi, (2) Kategorilerin belirlenmesi, kategorileri açıklama, kodlama cetvelini oluşturulması, (3) Ölçüm birimlerinin belirlemesi, kodlama ve analiz birimlerinin tanımlaması ve örneklem yönteminin belirlenmesidir. Yine Gökçe (2019, s. 91) içerik analizinde, her çalışmaya uygun bir kategori modeli veya standardize edilmiş bir bakış açısı olmadığı için her bir araştırmanın kendi kategori sistemini kendi analiz malzemesinden oluşturma gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu çalışmada hem tümdengelim hem de tümevarım yönteminden yola çıkarak, incelenen literatürde kullanılan içerik

analizi kategorilerin yanı sıra bu çalışmaya özgü yeni kategorilerin oluşturulması amaçlanmıştır. Haberler içerik analizi için oluşturulan bir yönerge doğrultusunda konuları, yayınlanma sıklıkları, görsel öğelerin kullanımı, haber kaynakları, haberlerde yer alan niteliksel özellikler ve etik sorunlara dair incelenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle genel habercilik anlayışına ve özelde deprem ve kriz haberciliğine dair bir sonuca ulaşmak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda deprem haberlerinin içerikleri, konuları, aktörleri, kaynakları, görsel ve yazılı sunumları ortaya konularak, deprem haberleri özelinde kriz haberciliği pratiğine vurgu yapılmıştır. İçerik analizinden elde edilen veriler SPSS programının 26'ncı versiyonu aracılığı ile bu çalışma için belirlenen kodlama formuna uygun bir şekilde kodlanmış ve haberler kriz haberciliği bağlamında değerlendirilmiştir. İçerik analizinde kullanılan kategoriler Tablo 2'de ayrıntılı olarak görülmektedir.

Tablo 2. İçerik analizinde kullanılan kodlama kategorileri

Mecralar	Kodlamada Kullanılan Temel Kategoriler	
Basılı Gazeteler	Deprem Haberinin Hangi Sayfada Yer Aldığı	
	Deprem Haberlerinin Sayfadaki Konumuna Göre Dağılımı	
	Deprem Haberlerinin Niteliksel İçerik Dağılımı	
	Deprem Haberlerini Destekleyen Görsel Materyallerin Kullanımı	
	Deprem Haberlerinin Sunumunda Kullanılan Fotoğrafların Ağırlıklı Görüntüsü	
	Deprem Haberlerinin Temel Konusu	
	Deprem Haberlerinin Alt Konusu	
	Deprem Haberlerinde Yer Alan Temel Aktör	
	Deprem Haberlerinde Yer Alan Etik İhlaller	
	Deprem Haberlerinin Kaynakları	
	Deprem Haberleri Hangi Gün Yayınlanmıştır?	
	Televizyon Ana Haber Bültenleri	Deprem Haberlerinin Niteliksel İçerik Dağılımı
		Deprem Haberlerinin Süresi
Deprem Haberlerinin Sunumunda Kullanılan Fotoğraf ve Videolarda İlk Görüntü		
Deprem Haberlerinin Temel Konusu		
Deprem Haberlerinin Alt Konusu		
Deprem Haberlerinde Yer Alan İlk Aktör		
Deprem Haberlerinde Yer Alan Etik İhlaller		
Deprem Haberlerinin Kaynakları		
Deprem Haberleri Hangi Gün Yayınlanmıştır?		
İnternet Haber Siteleri		Deprem Haberlerinin Niteliksel İçerik Dağılımı
	Deprem Haberlerini Destekleyen Görsel Materyallerin Kullanımı	
	Deprem Haberlerinin Temel Konusu	
	Deprem Haberlerinin Alt Konusu	
	Deprem Haberlerinde Yer Alan Temel Aktör	
	Deprem Haberlerinde Yer Alan Etik İhlaller	
	Deprem Haberlerinin Kaynakları	
	Deprem Haberleri Hangi Gün Yayınlanmıştır?	

4.5. Bulgular

Araştırmaya dahil edilen haberler araştırma soruları doğrultusunda hazırlanmış olan kodlama formuna uygun şekilde içerik analizine tabi tutulmuştur. Öncelikle üç ana medya mecrası ayrı ayrı

incelenmiş; haber sayıları, yayınlanma sıklığı, haberlerin niteliksel özellikleri, konu dağılımı, kaynak, görsel/görüntü kullanımı, haber aktörlerinin dağılımı ve etik sorunlar bağlamında mecralar arasında karşılaştırılarak kriz haberciliği ve deprem haberleri odağında bir tartışma yürütülmüştür.

4.5.1. Haberlerin Mecralara Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında gazetelerde incelenen toplam 269 deprem haberinin yüzde 21,2'si (57 haber) *Hürriyet*'te, yüzde 22,7'si (61 haber) *Milliyet*'te, yüzde 18,6'si (50 haber) *Sabah*'ta, yüzde 20,4'si (55 haber) *Sözcü*'de, yüzde 17,1'i (46 haber) ise *Türkiye*'de yayınlanmıştır. Televizyon ana haber bültenlerinde incelenen 191 deprem haberinin yüzde 12,6'sı (24 haber) *Fox TV* ana haber bülteninde, yüzde 20,9'u (40 haber) *Show TV* ana haber bülteninde, yüzde 23'ü (44 haber) *Kanal D* ana haber bülteninde, yüzde 18,3'ü (35 haber) *Star TV* ana haber bülteninde, yüzde 25,1'i (48 haber) *TRT 1* ana haber bülteninde yer almaktadır. Haber sitelerinde yayınlanan 367 deprem haberinin yüzde 4,9'u (18 haber) *Ensonhaber.com* haber sitesinde, yüzde 9,5'i (35 haber) *Haber7.com* haber sitesinde, yüzde 46,9'u (172 haber) *Haberler.com* haber sitesinde, yüzde 31,1'i (114 haber) *Habertürk.com* haber sitesinde, yüzde 7,6'sı (28 haber) *İnternethaber.com* haber sitesinde bulunmaktadır. Haberlerin mecralara ve haber kuruluşlarına göre dağılımı Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Haberlerin Mecralara ve Haber Kuruluşlarına Göre Dağılımı

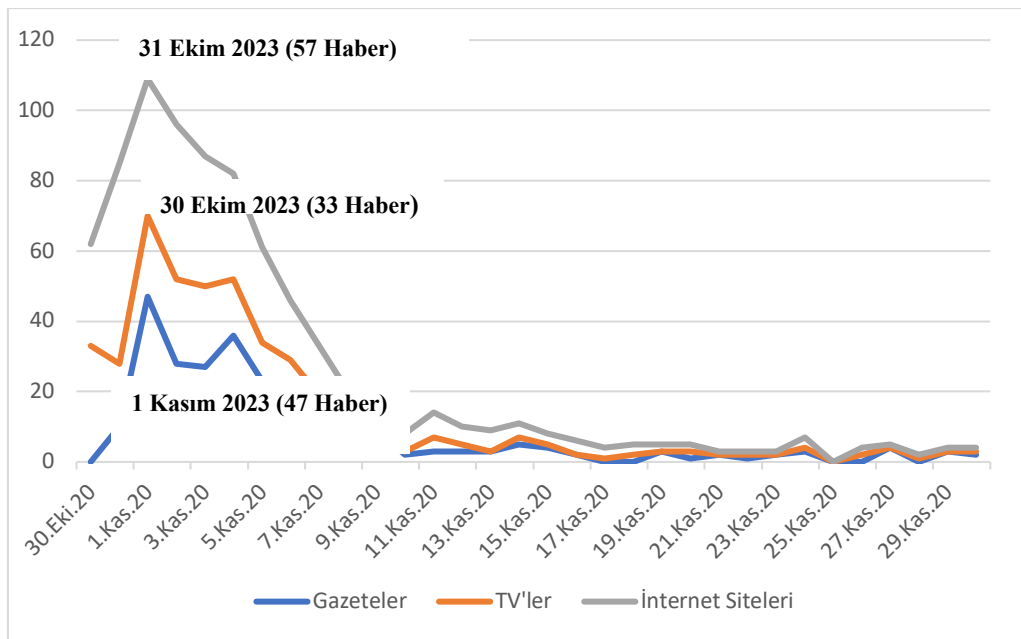
Gazeteler	Haber Sayısı	(%)
Hürriyet	57	21,2
Milliyet	61	22,7
Sabah	50	18,6
Sözcü	55	20,4
Türkiye	46	17,1
TOPLAM	269	100
Televizyon Ana Haber	Haber Sayısı	(%)
Fox TV	24	12,6
Show TV	40	20,9
Kanal D	44	23
Star TV	35	18,3
TRT 1	48	25,1
TOPLAM	191	100
İnternet Haber Siteleri	Haber Sayısı	(%)
Ensonhaber	18	4,9
Haber7	35	9,5
Haberler	172	46,9
Habertürk	114	31,1
İnternethaber	28	7,6
TOPLAM	367	100

4.5.2. Haberlerin Yayınlanma Sıklığı

Haberlerin depremin yaşandığı ilk günden başlayarak 30 günlük sürede yayınlanma sıklığı ve en çok haber yayınlanan tarihler ve haber sayıları Şekil 2'de görülmektedir. Haberlerinin yayınlanma sıklıklarının tüm mecralar için ciddi bir benzerlik taşıdığı görülmektedir. Buna göre gazetelerde İzmir

Depremi'nin meydana geldiği 30 Ekim 2023 tarihinin ertesi günü olan 31 Ekim tarihinde 10 haber yayınlanmış, en çok haber 1 Kasım 2023'te (47 haber) yayınlanmıştır. Televizyonlarda en çok haber depremin yayınlandığı 30 Ekim'de (33 haber) yayınlanmıştır. İnternet haber sitelerinde ise en fazla haber depremden sonraki gün yani 31 Ekim'de (57 haber) yayınlanmıştır. Depremden sonraki ilk bir hafta tüm mecralar düzenli olarak depremle ilgili haber yayınlarken, haber sayıları ikinci haftadan itibaren düşmeye başlamıştır. Depremden bir ay sonra ise medyanın depreme olan ilgisi oldukça azalmıştır. Örneğin 30 Kasım'da gazetelerde 2 haber, televizyon kanallarında ve internet haber sitelerinde ise sadece birer haber yayınlanmıştır.

Şekil 2. İzmir Depremi Haberlerinin Yayınlanma Sıklığı

4.5.3. Haberlerin Niteliksel Özelliklerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında deprem haberlerinin nitelikleri “bilgilendirici”, “dramatik ve trajik”, “sansasyonel ve panik yaratıcı” ve “magazinsel” olmak üzere dört kategoride incelenmiş, bir haberde birden çok nitelik görüldüğü takdirde haberlerdeki baskın nitelik esas alınmıştır. Buna göre tüm mecralarda bilgilendirici özellik diğer özelliklere göre daha yüksektir. Mecralar arasında ise en fazla bilgilendirici haber gazetelerde (%88,8) görülmüş ve sırasıyla internet haber sitelerinde (%84,2) ve televizyon ana haber bültenlerindedir (%77,5). Dramatik ve trajik nitelik taşıyan haberler televizyon ana haber bültenlerinde daha sık görülürken (%19,9); internet haber sitelerini (%12), gazeteler (%7,1) takip etmektedir. Sansasyonel ve panik yaratıcı özellikte haberler tüm mecralarda az görülmekle birlikte; internet haber sitelerinde (%1,1) diğer mecralara göre daha fazla görülmüştür. Magazinsel unsurlara ise en fazla basılı gazetelerde (%3,3) rastlanmıştır. Haberlerin niteliksel özelliklerine göre dağılımı Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4. İzmir Depremi Haberlerinin Niteliksel Özelliklerinin Dağılımı

Mecralar	Haberin Niteliği			
	Bilgilendirici Haberler	Dramatik ve Trajik Haberler	Sansasyonel ve Panik Yaratıcı Haberler	Magazinsel Haberler
Gazeteler				
Hürriyet	49	2	0	6
Milliyet	59	2	0	0
Sabah	42	5	0	3
Sözcü	50	4	1	0
Türkiye	39	6	1	0
TOPLAM	239 (%88,8)	19 (%7,1)	2 (%0,7)	9 (%3,3)
Televizyon Ana Haber Bültenleri				
Fox TV	16	8	0	0
Show TV	23	13	0	4
Kanal D	35	9	0	0
Star TV	29	5	1	0
TRT 1	45	3	0	0
TOPLAM	148 (%77,5)	38 (%19,9)	1(%0,5)	4 (%2,1)
İnternet Haber Siteleri				
Ensonhaber	15	2	0	1
Haber7	26	6	2	1
Haberler	145	22	1	4
Habertürk	100	10	1	3
İnternethaber	23	4	0	1
TOPLAM	309 (%84,2)	44 (%12)	4 (%1,1)	10 (%2,7)

4.5.4. Haberlerde Temel ve Alt Konuların Dağılımı

Haberlerde yer verilen temel ve alt konu dağılımına bakıldığında mecralar arasında bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Tüm haberlerde “Yardımlar ve Kurtarma Çalışmaları” konusu en sık rastlanan konu olmakla birlikte, bu konu en fazla internet haberlerinde işlenmiştir (%35,4). Bu konu başlığı içerisinde kurtarma çalışmaları, enkaz kaldırma çalışmaları, iç ve dış yardımların dağıtımı, resmi kurum ve kriz masası faaliyetleri gibi alt konu başlıkları yer almaktadır. Haberlerde ikinci en sık rastlanan konu “İmar ve Yapı Güvenliği” konusudur ve en fazla gazetelerde (%26) görülmüştür. Bu konu başlığının altında depremde yıkılan ya da hasar gören binalar, imar affı ve mütahitler ile ilgili konular yer almıştır. “Deprem ve Sağlık” konusunun altında insanlarla ilgili kurutulma, ölüm ve sakatlık hikayeleri ile deprem bölgesinde Covid-19 salgınının sürecine yer verilmiştir. Deprem ve sağlık konusu en çok televizyon haberlerinde işlenmiştir (%21,5). “Politika, Ekonomi, Güvenlik” temel konu başlığı en çok basılı gazetelerde işlenmiştir (%11,9). Bu konu başlığının altında asayiş, güvenlik sorunları, Eğitim süreci, depremin ekonomik maliyeti gibi alt konulara yer verilmiştir. “Deprem Etki ve Sonuçları” konu başlığına en çok televizyon haberlerinde yer verilmiştir (%9,8). Bilim insanları ve uzmanların görüşleri tüm haberlerde en az görülen temel konu başlığı olmakla birlikte; televizyon haberleri en fazla bilim insanlarının ve uzmanların görüşlerine yer vermiştir (%6,8). Bu temel başlıkların

içerisinde yer almayan konular ise “Diğer” başlığı içerisinde incelenmiştir. Haberlerde yer alan tüm temel ve alt konulara ve görülme sıklıklarına Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. İzmir Depremi Haberlerinin Konularının Dağılımı

Temel ve Alt Konular [§]	Gazeteler (%)	Televizyon Kanalları (%)	İnternet Haber Siteleri (%)
Yardımlar ve Kurtarma Çalışmaları	25,7	23,6	35,4
<i>Kurtarma çalışmaları</i>	5,6	9,4	9,3
<i>Yurtiçi yardımlar ve dağıtılmalarıyla ilgili gelişmeler</i>	6,7	2,6	16,6
<i>Resmî kurum ve kriz masalarının çalışmaları ve duyuruları</i>	7,1	9,4	16,4
<i>Enkaz kaldırma çalışmaları</i>	0,7	0,5	2,5
<i>Depremde hayvanların ölümü, kurtarılması</i>	1,5	1,6	1,4
<i>Dış yardımlar ve yabancı ülkelerin depremle ilgili etkinlikleri</i>	1,5	-	2,7
<i>Sanatçıların depremle ilgili yardımları ve etkinlikleri</i>	2,6	-	1,9
<i>Ordu ve temsilcilerinin depremle ilgili etkinlik ve çalışmaları</i>	-	-	1,36
İmar ve Yapı Güvenliği Konusu	26	21,2	7,9
<i>Depremde yıkılan ya da hasar gören yapıların hakkında</i>	14,9	12,1	5,7
<i>İmar affı, yapı ve ilgili konular</i>	8,9	2,6	1,6
<i>Müteahhitlerle ilgili her türlü gelişme ve olay</i>	2,2	2,6	0,5
Deprem ve Sağlık	14,8	21,5	14,7
<i>İnsanlarla ilgili kişisel kurtulma, ölüm-sakatlık hikâyeleri</i>	14,1	19,4	13,4
<i>Korona-virüs salgını, önlemleri vb.</i>	0,7	2,1	1,4
Deprem ve Politika, Ekonomi, Güvenlik	11,9	6,3	7,4
<i>Asayiş, güvenlik ve polisîye olaylar</i>	1,9	3,1	2,7
<i>Depremden etkilenen eğitim ve öğrenciler</i>	4,5	0,5	2,5
<i>Deprem ekonomik maliyeti, ödemeler, deprem sigortası vb...</i>	5,6	2,6	2,2
Deprem Etki ve Sonuçları	4,8	9,9	5,4
<i>Bölgeden göç</i>	0,4	1,6	0,3
<i>Çadırlardaki yaşam koşulları ve sorunlar</i>	1,9	1,6	0,8
<i>Artçı şok paniği</i>	1,1	0,5	1,6
<i>Tsunami</i>	1,5	6,3	2,7
Bilim İnsanları ve Uzman Görüşleri	2,6	6,8	3
Diğer	14,2	10,7	26,2
TOPLAM	100	100	100

4.5.5. Haberlerde Kullanılan Görsel Unsurların (Fotoğraf/Video) Konuları

Araştırmada haber metinlerinin konularının yanında kullanılan görsel ve video içeriklerinin konuları da analiz edilmiştir. Tablo 6’da görsel unsurların konularının mecralara göre dağılımı görülmektedir. Buna göre, tüm mecralarda “*Kurtarma Çalışmaları Görüntüleri*” en sık görülmüştür. Kurtarma çalışmalarına dair görüntülere en çok yer veren mecra ise sırası ile televizyon ana haber bültenleri (%16,2), internet haber siteleri (%15) ve gazeteler (%9,3) olmuştur. Bir başka en sık rastlanan görüntü ise “*Deprem Anının ve Yapıların Yıkılma Görüntüleri*” olmuştur. Bu başlık videolu olduğundan dolayı televizyon ve İnternet haber sitelerinde incelenmiştir. Bu görüntü en sık televizyon haber bültenlerinde (%32) yayınlanmıştır. Buna karşın basılı gazetelerde en sık rastlanan görüntü “*Deprem*

[§] Haberlerde temel ve alt konular kodlanırken bir haberde birden çok nitelik görüldüğü takdirde haberlerdeki baskın konu esas alınmıştır.

Enkazı Görüntüleri”dir (%13). “*Hükümet Temsilcileri, Bakanlar, Milletvekilleri, Cumhurbaşkanı Görüntüleri*”ne en çok yer veren mecraya ise basılı gazeteler olmuştur (%12,3). “*Yardımların Dağıtılışı Ve Yardım Görüntüleri*” ise en sık internet haber sitelerinde (%9,8) yayınlanmıştır. Diğer mecralara göre internet haber siteleri “*Depremle İlgili yerel ve ulusal düzeydeki yetkililerin görüntüleri*”ne daha çok yer vermiştir (%7,4).

Tablo 6. İzmir Depremi Haberlerinde Kullanılan Görsel ve Görüntülerin İçeriklerinin Özellikleri

Haberlerde Kullanılan Görsel ve Görüntüler	Gazeteler (%)	Televizyon Kanalları (%)	İnternet Haber Siteleri (%)
Kurtarma çalışmaları	9,3	16,2	15
Deprem anı ve yapıların yıkılması	-	32	2,2
Deprem enkazı	13	12	4,1
Kişisel öyküler	11,5	6,3	8,5
Enkaz kaldırma çalışmaları	1,5	1,6	0,8
Hükümet temsilcileri, Bakanlar, Milletvekilleri, Cumhurbaşkanının görsel/görüntüleri	12,3	4,7	6,3
Yardımlar ve yardımların dağıtılışı	3,4	1,6	9,8
Depremle ilgili yerel ve ulusal düzeydeki yetkililerin görsel/görüntüleri	3,4	1,1	7,4
Bilim adamları ve bilimsel merkezlerin görsel/görüntüleri	1,5	3,1	3
Muhalefet partileri, lider ve milletvekillerinin görsel/görüntüleri	3,7	4,2	0,3
Ünlü kişiler	4,5	1,1	1,9
Sivil toplum örgütleri	1,1	-	0,8
Çadırlardaki yaşam koşulları	1,5	1,1	0,5
Depremden zarar görmeyen halk	1,9	0,5	1,4
Depremde hayvanlar	1,5	0,5	0,5
Deprem sonrası tsunami	1,5	6,3	1,9
Kodlanamıyor	6,9	-	13,8
Diğer	21,5	7,7	21,8
TOPLAM	100	100	100

4.5.6. Haberlerde Kaynak Kullanımı

Araştırma kapsamında haber kaynakları da analiz edilmiştir. Buna göre gazetelerde (%42,4) ve televizyon ana haber bültenlerinde (%35,1) en sık kullanılan haber kaynağı olarak muhabirler olmakla birlikte, internet haberlerinde muhabir kaynaklı haber oranı yüzde 0,3’dür. Buna karşın internet haber sitelerinde en sık rastlanan kaynak yüzde 77,9 ile haber ajanslarıdır. Haber ajansları televizyon ana haberlerinde yüzde 31,9 ve gazetelerde yüzde 21,2 oranında kullanılmıştır

Tablo 7. İzmir Depremi Haberlerinde Kaynak Kullanımı

Kaynaklar	Gazeteler (%)	Televizyon Kanalları (%)	İnternet Haber Siteleri (%)
Kaynak Belirtilmemiş	34,9	24,6	11,2
Muhabir	42,4	35,1	0,3
Haber Ajansları	21,2	31,9	77,9
Sosyal Medya	1,5	-	4,6
Resmi Kurum Açıklaması	-	-	0,5
Televizyon Konuşmaları	-	1	3,3

Canlı Yayın	-	7,3	-
Dolaylı Kaynak	-	-	2,2
TOPLAM	100	100	100

Haberlerde kaynak kullanımı konusunda dikkati çeken bir başka bulgu ise kaynak belirtilmemiş haberlerin oranıdır. Gazetelerde yüzde 34,9; televizyon ana haber bültenlerinde yüzde 24,6 ve internet haber sitelerinde ise yüzde 11,2 oranında haberde kaynak belirtilmemiştir. Haberlerinin kaynaklarına göre dağılımı Tablo 7’de gösterilmektedir.

4.5.7. Haberlerin Aktörlerinin Dağılımı

Çalışma kapsamında haberlerde yer alan baskın aktörler/eyleyiciler de incelenmiştir. Buna göre tüm haberlerde “*Depremzede ve bölge halkı*”nın temel aktör olarak yer aldığı görülmekle birlikte; televizyon ana haber bültenlerinde (%45) ilk sıradadır. Gazete haberlerinde en sık rastlanan aktörler “*Cumhurbaşkanı ve Hükümet temsilcileri*” (%16,4) olurken; diğer iki mecradan farklı olarak internet haber sitelerinde “*Bürokratlar, valiler, belediye başkanları*”na aktör olarak daha çok yer verildiği görülmüştür (%15,5). “*Bilim insanları ve uzmanlar*” diğer iki mecraya kıyasla televizyon ana haber bültenlerinde daha sıklıkla kullanılmıştır (%8,9). Haberlerde dikkati çeken başka bir ayrıntı da depremden etkilenmiş olmalarına rağmen “*göçmen, mülteci ve sığınmacılar*”a değinen haber oranının çok az ya da hiç olmamasıdır. Tablo 8’de her üç mecra bağlamında haberlerin baskın aktörlerine yer verilmiştir.

Tablo 8. İzmir Depremi Haberlerinde Haber Aktörlerinin Dağılımı

Aktörler	Gazeteler (%)	Televizyon Kanalları (%)	İnternet Haber Siteleri (%)
Depremzede ve bölge halkı	14,9	45	17,2
Cumhurbaşkanı ve hükümet temsilcileri	16,4	9,4	12,8
Kamu kurum ve kuruluşları çalışanlarının görevlileri, alt düzey memurları	6,3	1,6	12,3
Bilim insanları ve uzmanlar	6,7	8,9	4,4
Sivil toplum örgütleri yönetici ve temsilcileri	7,8	1	4,9
Kurtarma ekipleri	4,8	4,7	6,3
Muhalefet partisi liderleri, milletvekilleri ve yöneticileri	5,9	5,8	1,1
Hükümetle ittifakı bulunan muhalefet partisi liderleri, milletvekilleri ve yöneticileri	2,6	2,1	0,5
Bürokratlar, valiler, belediye başkanları	4,5	2,1	15,5
İş insanları ve örgütleri	5,6	0,5	1,6
Depremden zarar görmeyen halk	1,9	2,6	2,5
Yabancı ülkelerin temsilcileri	1,1	0,5	2,7
Göçmen, mülteci, sığınmacılar	-	-	0,5
Ünlüler	3,3	2,1	3,3
Kodlanamıyor	16	7,4	9,5
Diğer	2,2	6,3	4,9
TOPLAM	100	100	100

4.5.8. Haberlerde Görülen Etik Sorunlar

Çalışma kapsamında ele alınan haberler temel gazetecilik etik ilkeleri göz önünde bulundurularak** ve dört temel ilke bağlamında değerlendirilmiştir. Bunlar; “18 yaşından küçüklerin fotoğraflarının ve isimlerinin yayımlanması”, “Kamu yararı olmadığı halde özel hayatın gizliliğinin ihlali”, “Kan ve şiddet içeren görsellerin kullanımı” ve “Masumiyet karinesinin ihlali”dir. Bu dört başlık altında haberlerde etik sorunların dağılımını gösteren Tablo 9’a göre haberlerde en yaygın görülen etik problem 18 yaşından küçüklerin fotoğraflarının ve isimlerinin yayımlanmasıdır. Bu ihlal en çok televizyon ana haber bültenlerinde ve yaklaşık her dört haberden birinde görülmüştür (47 haber; %24,6). Televizyonu 54 haberle gazeteler (%20,1) ve 55 haber ile internet haber siteleri (%15) takip etmiştir.

Tablo 9. Deprem haberlerinde Etik Sorunların Dağılımı

Etik İhlaller	Gazeteler		Televizyon Kanalları		İnternet Haber Siteleri	
	f	%	f	%	f	%
18 yaşından küçüklerin fotoğraflarının ve isimlerinin yayımlanması	54	20,1	47	24,6	35	15
Kamu yararı olmadığı halde özel hayatın gizliliğinin ihlali	2	0,7	-	-	2	0,5
Kan ve şiddet içeren görsellerin kullanımı	-	-	-	-	-	-
Masumiyet karinesinin ihlali	-	-	-	-	-	-

Analizde kamu yararı olmadığı halde özel hayatın gizliliğinin ihlalini içeren haber sayısı az olmakla birlikte, gazetelerde ve internet haber sitelerinde ikişer haberde görülmüştür. Analizin bir diğer önemli bulgusu haberlerde kan ve şiddet içeren görsellerin kullanımı ve masumiyet karinesi ihlalini içeren haberlerin görülmemiş olmasıdır.

SONUÇ

Kriz yönetimi ve iletişimi sürecinin önemli bir parçası olan medya ve habercilik faaliyetlerini 2020 İzmir Depremi bağlamında ele alan bu çalışma; gazeteler, televizyon ana haber bültenleri ve İnternet haber sitelerinden oluşan üç ayrı mecrada 15 haber kuruluşunun yayınladıkları deprem haberlerini kriz haberciliği bağlamında incelemiş ve deprem nedenli ortaya çıkan kriz durumlarında medyanın haber pratiklerine odaklanmıştır.

Medya, afetler sırasında toplumların afetler ile bağ kurmasında, sorumluların ve sorumlulukların hatırlatılmasında kilit rol üstlenmektedir. Medyanın afetlerle ilişkisi ve afet bilincinin oluşmasına etkisi

** Bu bölümde Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ) tarafından geliştirilen “Gazeteciler İçin Küresel Etik Şart” (<https://www.ifj.org/who/rules-and-policy/global-charter-of-ethics-for-journalists>) ile Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’ (<https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi/bildirge.html>) yanında çocukların haberlerde yer alması ile ilgili Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, UNICEF, Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN), TGC Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu, British Broadcasting Corporation (BBC) gibi kuruluşların geliştirdikleri ilkeler göz önünde bulundurulmuştur.

1999 Marmara Depremi'nden günümüze birçok çalışmaya konu olmuştur. Marmara Depremi'nin ardından iletişim hatlarının kopması merkezi hükümetin bile deprem bölgesiyle medya aracılığı ile ulaşmasını sağlarken, medya, özellikle televizyon kanalları en etkili iletişim aracı olarak, yurttaş ve devlet arasında bağ kurmada hayati bir önem kazanmıştır (Koç Akgül, 2017). 2011 yılında yaşanan Van Depremi sonrasında ise sosyal medya kullanıcılarının, dönemin siyasal ve kültürel hayatında etkili aktörler olarak yer aldığı ve hem geleneksel medyanın hem de sosyal medyanın toplumun dönüşümüne olumlu yönde katkıda bulunduğu görülmüştür (Özarslan, 2012). Bu çalışmanın konu edindiği 2020 İzmir Depremi sırasında da medyanın tutumu kamuoyunda birçok tartışmaya neden olmuştur. Deprem sürecinde geleneksel medyanın yanında yeni medya ortamlarının da yoğun olarak kullanıldığı; bunun yanında haberlerin ve sosyal medya paylaşımlarının etik açıdan tartışıldığı görülmüştür.

Micheal Shudson gazeteciliğin neden önemli olduğuna dair verdiği cevapta haberlerin günümüzün giderek karmaşıklaşan ve değişen dünyasında dünyayı insanlar için daha anlaşılır kılma; yeni gelişmeler hakkında bilgilendirme ve güçlü kişi ve kurumları hesap verebilir olmaya zorlama rolüne vurgu yapmaktadır. Shudson'a göre bu özellikler gazetecilik basılı gazetelerden dijital gazeteciliğe ve yurttaş gazeteciliğine doğru genişlerken giderek daha önemli hale gelmiştir. Üç ana haber mecrası ve 15 haber kuruluşunda yayınlanan İzmir Depremi haberlerini kriz haberciliği bağlamında ele alan bu çalışma, kriz anlarında daha da önem kazanan gazeteciliği anlamaya ve deprem haberleri dolayısıyla medyaya yönelik bir çerçeve kurmaya çalışmıştır. Araştırmanın yukarıda sıralanan her mecraaya özgü bulgularında da anlaşılacağı üzere, her ne kadar mecralar farklı olsa da genel olarak haberlerin bazı temel özellikleri benzerlikler göstermektedir. Bunlar arasında haberlerin yayınlanma sıklığı, haberlerde yer verilen aktörler, haberlerin temel konuları gibi başlıklar sayılabilir.

Araştırma bulgularına göre tüm mecralarda haberlerin bilgilendirici niteliğinin diğer niteliklere göre daha yüksek olduğu, bilgilendirici içeriği en yüksek olan mecranın basılı gazeteler (%88,8) olduğu ve dramatik ve trajik öğelerin ağır bastığı haberlerin ise en çok televizyon ana haber bültenlerinde (%19,9) görüldüğü tespit edilmiştir. Magazinsel içerikler tüm mecralarda az olmakla birlikte, en çok internet haber sitelerinde görülmüştür (%2,7). Bu durumu basılı gazetelerin diğer iki mecraaya oranla hala politik gündem ile yol aldığı, televizyon ana haber bültenlerinin görsel ve işitsel teknikleri kullanarak depremin etkilerini dramatic özellikleri ön plana çıkararak sunmaya çalıştığı, internet haber sitelerinin ise daha çok anlık gelişen olayları hızlı bir şekilde haberleştirmesinden dolayı daha çok yardımlar ve kurtarma çalışmalarına yoğunlaştığı şeklinde yorumlamak mümkündür.

Deprem haberleri gazetecilik etik ilkeleri açısından dört başlıkta incelenmiştir. Bu başlıklardan ilki olan "18 yaşından küçüklerin fotoğraflarının ve isimlerinin yayımlanması" ilkesi incelenen haberlerde en çok ihlal edilen ilkedir. Bu ilke en çok televizyon haberlerinde ihlal edilmiş olmakla

birlikte (%24), gazete haberlerinde (%20,1) ve internet haberlerinde (%15) oranında görülmüştür . Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi"nde yer aldığı şekliyle medyada çocukların ".....sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır." denilmektedir. Bu durumda medya dramatik özellikleri yüksek olan deprem gibi olağanüstü durumlara dair haberlerde, kamuoyunun ilgisini çekeceği düşünülen çocuklara dair haberlerin verilişinde çocukların görüntü ve kimlik bilgilerini yayınlarak hem çocuk hakları açısından hem de gazetecilik etik ilkeleri açısından ihlallere neden olmaktadır.

Deprem haberlerinde haber kaynakları ve haber aktörlerinin doğru seçimi, ulaşımı ve haberlerde kullanımı oldukça önem taşımaktadır (Koç Akgül, 2017, s. 36). İncelenen haberlerde televizyon ve basılı gazetelerde muhabirler ağırlıklı haber kaynakları olarak görülürken, internet haber sitelerinde yayınlanan haberlerin tamamına yakını haber ajansı kaynaklıdır. Gazetelerde yüzde 42,4 ve televizyon ana haber bültenlerinde yüzde 35,1 oranında muhabir kaynaklı haberlere rastlanılmış olmakla birlikte, internet haberlerinde muhabir kaynaklı haber oranı yüzde 0,3'dür. Buna karşın internet haber sitelerinde en sık rastlanan kaynak yüzde 77,9 ile haber ajanslarıdır. Haber ajansları televizyon ana haberlerinde (%31,9) ve gazetelerde (%21,2) daha az kullanılmıştır. Bu durum internet haberciliğinde haber üretim süreçlerinde özgünlük tartışmasını gündeme getirmektedir. Deprem gibi olağanüstü durumlarda haber aktörlerinin önemli bir kısmının aynı zamanda afete yönelik bilgi verecek ve politika belirleyecek sorumlular olması gerekmektedir; incelenen haberlerde temel aktörün depremde/depremden etkilenen insanlar ve bölge halkı olduğu görülmüştür. Bu oran televizyon ana haber bültenlerinde (%45) daha yüksektir. Gazete haberlerinde en sık rastlanan aktörler "Cumhurbaşkanı ve Hükümet temsilcileri" (%16,4) olurken; diğer iki mecradan farklı olarak internet haber sitelerinde "Bürokratlar, valiler, belediye başkanları"na aktör olarak daha çok yer verildiği görülmüştür (%15,5). "Bilim insanları ve uzmanlar" diğer iki mecraya kıyasla televizyon ana haber bültenlerinde daha sıklıkla kullanılmıştır (%8,9). Haberlerde dikkati çeken başka bir ayrıntı da depremden etkilenmiş olmalarına rağmen "göçmen, mülteci ve sığınmacılar"a değinen haber oranının çok az ya da hiç olmamasıdır.

Deprem haberlerinin yayınlanma sıklığı ise dikkat etmeye değerdir; Çalışma kapsamında incelenen üç mecrada da depremin meydana geldiği günden itibaren devam eden ilk yedi gün boyunca yoğun bir haber akışı varken, sonraki günler de azalmaya başladığı, hatta bazı günlerde hiç haber yayınlanmadığı görülmüştür. Bu durumun medya mecraları ve gazeteciler tarafından haber takibinin yeteri kadar sürdürülmediği ve medya gündeminin hızlı bir şekilde değiştiği olarak yorumlamak mümkündür. Fakat kriz haberciliği açısından, medya gündeminin hızlı bir şekilde değişmesi ya da haber takibinin henüz var olan krizin ortadan kalkmadan bitirilmesi de ayrıca tartışılması gereken bir durumdur.

Bu araştırma, 2020 yılında meydana gelen İzmir Depremi'ni kriz iletişimi bağlamında ele alarak, Türkiye'de kriz haberciliğine yönelik bilgi birikimine katkı sunmayı amaçlamıştır. Kriz haberciliğinin diğer habercilik pratiklerinden ayrılan, kendine has temel etik kuralları başta olmak üzere, haber üretim süreçlerine varana denk farklılık ve uzmanlıkları bulunmaktadır. Kriz haberciliği literatür açısından ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanıyor olsa da, Türkiye'de kriz haberciliğinin medya profesyonelleri tarafından henüz tam olarak kabul görmediği ve anlaşılmadığı görülmüştür. Depremler sırasında da habercilik kriz haberciliği bakış açısı ile değil olağan haber pratikleri ekseninde yürütülmektedir. Dolayısıyla afet yönetimi içerisinde medyanın yerinin sanılandan daha fazla ve etkisinin düşünülenden daha büyük olduğunun anlaşılması, kriz haberciliği alanının gelişmesine katkı sunacağı bir gerçektir. Tüm bu sonuçlar karşısında medya, toplum ve devlet üçgeninde ortak anlayış ve çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu araştırmada da, araştırma bulguları doğrultusunda, medyada kriz haberciliğine yönelik şu öneriler sıralanmıştır:

(1) Kriz haberciliğinin, diğer habercilik türlerinde olduğu gibi bir profesyonellik ve uzmanlık alanı olduğu vurgulanmalıdır.

(2) Medya ve gazeteciler açısından, kriz durumlarında kamu yararı taşımayan bilgi, fotoğraf ve videolar haberleştirilmemelidir.

(3) Kriz haberlerinde, 18 yaşından küçük bireylerin isim ve görüntülerine yer verilmemeli ya da görseller buzlanmalı, isimler kodlanarak yer almalıdır.

(4) Kaynağı belli olmayan ya da henüz teyit edilmemiş bilgilere haberde yer verilmemeli ve servis edilmemelidir.

(5) Gazeteciler, duygularını kontrol altında tutmalı ve olay yerinde meslekleri nedeniyle bulduklarının bilinciyle kriz haberciliğini yürütmelidirler.

(6) Kriz haberciliği, krizin kendisinde olduğu gibi, sadece anlık bir durumdan ibaret olmadığı, krizin meydana gelmeden önce bir geçmişinin olduğu, bir süreci ve sonucu olduğu gerçeğiyle gazetecilerin duruma daha geniş bir açıdan bakmaları gerekmektedir.

(7) Kriz haberciliğinde medya kuruluşları ve gazetecilerin hızlı, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak ve kamuoyuyla paylaşmaları için devlet organları, resmi kurum ve kuruluşlar, bilim merkezleri ve bilim insanlarıyla hızlı iletişim kurma yetisi ve alt yapısına sahip olmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Açık, D. (2020, 30 Ekim). İzmir, son 111 yılda 6 ve üzeri büyüklüğünde 8 deprem yaşadı. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/izmir-son-111-yilda-6-ve-uzeri-buyuklugunde-8-deprem-yasadi/2025256> adresinden 2 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır.
- AFAD (T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) (2020). Afet yönetimi kapsamında 2019 yılına bakış ve doğa kaynaklı olay istatistikleri. Erişim: https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_kutuphane/kurumsalraporlar/afet_istatistikleri_2020_web.pdf adresinden 22 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır.
- AFAD (2023, 16 Mart). Basın Bülteni. <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-> adresinden 10 Eylül 2023 tarihinde alınmıştır.
- Afet Haberciliği Kılavuzu (2023). Afet Haberciliği Kılavuzu. <http://www.ilef.ankara.edu.tr/2023/07/26/afet-haberciligi-kilavuzu/> adresinden 20 Eylül 2023 tarihinde alınmıştır.
- Akdağ, M. ve Taşdemir, E. (2006). Krizden çıkmanın yolları: Etkin bir kriz iletişimi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4 (2), 141-157.
- Akşit, B., vd. (2003). Deprem Bağlamında Sivil Toplum Kuruluşları ve Devlet İlişkilerinin Yazılı Medyada Kuruluşu Üzerine Gözlemler. G. Putlar, E. O. İncirlioğlu ve B. Akşit (Ed.). *Kültür ve Modernite içinde*. Tetragon Yayınları.
- Baran, H. (2005). İşletmelerde kriz yönetimi. İzmir: İzmir Ticaret Odası Araştırma Ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü. A&G Bülten. www.izto.org.tr adresinden 22 Kasım 2022 tarihinde alınmıştır.
- Baştürk, E. (2023, 21 Şubat). Deprem haberleri: Umutla gerçeklik arasındaki denge nasıl kurulur?. *Newsabturkey*. <https://www.newsabturkey.org/2023/02/21/deprem-haberleri-umutlagerceklik-arasindaki-denge-nasil-kurulur/> adresinden 22 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- BBC. (2023, 20 Mart). 6 Şubat'taki depremlerde can kaybı 50 bin 96'ya yükseldi. <https://www.bbc.com/turkce/articles/c51kdv8d15jo#:~:text=AFAD%20Ba%C5%9Fkan%C4%B1%20Yunus%20Sezer%2C%206,107%20bin%202024%20oldu%C4%9Funu%20a%C3%A7%C4%B1klad%C4%B1> adresinden 22 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır.
- Bilgin N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Siyasal Kitabevi.
- Boano, C. ve R. Lund (2011) 'Disasters, Crisis and Communication: a Literature Review'. In M. Vos, R. Lund, Z. Reich ve H. Harro-Loit (eds) *Developing a Crisis Communication Scorecard: Outcomes of an International Research Project 2008-2011*. Jyväskylä University Press: Jyväskylä. pp. 49-57.
- Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi (2020, 20 Ekim). 30 Ekim 2020 Ege Denizi Depremi Basın Bülteni, <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/30-ekim-2020-mw6-9-ege-denizi-izmirdepremi/> adresinden 12 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır.
- Can, H. (2002). *Organizasyon ve Yönetim*. Siyasal Yayınevi: Ankara.
- Çaplı, B. ve Taş, O. (2010). Kriz haberciliği. Çaplı, B. ve Tuncer, H. (Ed.) *Televizyon Haberciliğinde Etik içinde*. (s. 237-251). Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları: Ankara.
- Çaplı, B. (2002). *Medya ve Etik*. İmge Kitabevi.
- Çınarlı, İ. (2016). *Kriz iletişimi*. Beta Yayınları: İstanbul.
- Coombs, W.T. ve S. Holladay (2006) 'Unpacking the Halo Effect: Reputation and Crisis Management'. *Journal of Communication Management*. 10(2): 123-137.
- Demir D. ve Balcı, E. (2019) Kriz haberciliği ve etik sorunsalı. *Yeni Düşünceler Dergisi*, 11, 48-56.
- Demiröz, K. (2023). Afet Kriz Yönetiminde Sosyal Medyanın İşlevselliği ve Zararları Üzerine Bir İnceleme. *Dirençlilik Dergisi*, 4(2), 293-304. doi:<https://dergipark.org.tr/tr/pub/resilience/issue/55697/735807>.
- Erdem, B. N. ve Kaynar, A. (2022). "Sesimizi Duyan Var mı?": İzmir Depremi Konulu Televizyon Haberlerinde Çocukların Temsili. *Selçuk İletişim Dergisi*. 15(2): 737-766 Doi: 10.18094/ JOSC. 1113783.
- Ergünay, O. (2007, 5-7 Aralık). Türkiye'nin Afet Profili. [Sözlü Sunum]. TMMOB Afet Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Genç, N. F. (2008). Kriz İletişimi: Marmara Depremi Örneği. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5 (3), 161-175.
- Giritli İnceoğlu, Y. (2023, 16 Şubat). Media Coverage After a Disaster: Lessons from Turkey. <https://thewire.in/media/media-coverage-after-a-disaster-lessons-from-turkey> adresinden 26.12. 2023 tarihinde alınmıştır.

- Gökçe O. (2006). İçerik Analizi: Kuramsal ve Pratik Bilgiler. Siyasal Kitabevi: Ankara.
- Gökçe, O. (2019). Klasik ve Nitel İçerik Analizi Felsefe, Yöntem, Uygulama. Çizgi Kitabevi: Konya.
- Güzel, A. ve Akdur, R. (2020). Jeolojik kaynaklı afetler ve halk sağlığına etkileri. Türkiye Sağlık Raporu Ed. Üner, S., ve Okyay, P.). s.1094-1103. 1094.
- İrvan, S. (2023, 13 Şubat). Sosyal medya kullanıcıları ve gazeteciler için deprem haberciliği rehberi. Newslabturkey. <https://www.newslabturkey.org/2023/02/13/sosyal-medya-kullanicilari-vegazeteciler-icin-deprem-haberciligi-rehberi/>. adresinden 23 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Kadıbeşegil, S. (2002). Kriz Geliyorum Der. Mediacat Yayınları: İstanbul.
- Karcıoğlu, F. ve Kaygın, E. (2010). Krizin organizasyonların yönetsel ve örgütsel yapısına olumsuz etkileri ve işgörenlerin iş tatmini düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir uygulama. Kafkas Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1 (1): 26-35.
- Koç, S. (2006). 1923-2000 Yılları Arasında Türkiye'de Yaşanan Doğal Afetlere İlişkin Türk Basımında Haber Yapılanması ve Afet Söylemleri. Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi , (8) , 84-115.
- Koç Akgül, S. (2017). Olağanüstü durumlar, iletişim ve habercilik yaklaşımları. TRT Akademi, Cilt 2, Sayı 3, 6-47.
- Medyaokuryazarı.org (2023, Şubat). Afet Haberciliği Rehberi. <https://medyaokuryazarı.org/afethaberciligi-rehberi/#infodemi>. adresinden 22 Mart 2023 tarihinde erişilmiştir.
- Merchant, R. M., Elmer, S. ve Lurie, N. (2011). Integrating Social Media into Emergency-Preparedness Efforts. N Engl J Med, 365, 289-291. DOI: 10.1056/NEJMp1103591
- Özarlan, Z. (2012, 2-4 Mayıs). 23 Ekim 2011 Van Depremi Sonrasında Yaşanan Toplumsal Değişimde Yeni Medyanın Rolü. [Sözlü Sunum]. II. Uluslararası İletişim Sempozyumu, Manas Üniversitesi, Kırgızistan.
- Penpece, D. ve Madran, C. (2015). Üniversitelerde Kriz İletişimi. Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 11, (44), ss. 33-60. DOI: 10.14783/od.v11i44.5000080003
- Regester, M. (1989). Crisis Management: What to Do When The Unthinkable Happens. London: Hutchinson Business.
- Seeger, M. and B. Reynolds (2008) 'Crisis Communication and Public Health. Integrated Approaches and New Imperatives'. In M. Seeger, T.L. Sellnow and R.R. Ulmer (eds), Crisis Communication and the Public Health. NY: Hampton Press. pp. 1.
- Serçelik, H. ve Kasımoğlu, S. E. (2022). Yeni Medyada Etik İhlaller: İzmir Depremi Örneği. Uluslararası Sosyal Bilimler Ve Sanat Araştırmaları Dergisi. Cilt 1 - Sayı 1.
- Shudson, M. (2022). Gazetecilik Neden Önemli? Um:ag: Ankara.
- Tekeli Yeşil, S., Marcel, T., ve Kara, M. (2018). The role of the print media in earthquake risk communication: information available between 1996 and 2014 in Turkish newspapers. International Journal of Disaster Risk Reduction, doi:10.1016/j.ijdr.2018.10.014.
- Timisi, N. ve Dursun Ç. (2003). Medya ve Deprem. Radyo Televizyon Üst Kurulu: Ankara.
- Tinal, M. (2009). 1928 Torbalı (İzmir) Depremi. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 4/8 Fall.
- Toker, H. (2016). Doğal Afetler, İletişim ve Medya. Z. T. Kahraman ve A. Altay (Ed.) Bütünleşik Afet Yönetimi. İlkem Yayınları.
- Torun, H. (2011). Haber Metinlerinde Korku Üretimi. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Usta, E. ve Yükseler, M. (2021). Afetlerde Sosyal Medya Kullanımı ve Etik İkilemler: İzmir Seferihisar Depremi Örneği. Afet ve Risk Dergisi, 4(2), 249-269.
- Yazıcı, S. ve Zincir, O. (2013). Kriz Yönetimi Ve Afetlerde Sosyal Medya Kullanımı. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 0 (49). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusiyasal/issue/631/6428>.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, S. (2019). Soma Maden Kazasının Kriz Haberciliği Bağlamında İncelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Yılmaz, S. (2019). Afet İçerikli Haberlerin Afetlere Karşı Toplumsal Kapasite Geliştirmeye Etkisi. Afet Çevre Dergisi, 5(2): 257-271, DOI: 10.21324/dacd.463237.

- Yüksel, E. (2001). Türk Basınında Deprem Haberlerinin Sunumu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22878/244567>
- Yüksel, E. (2008). <http://dorduncukuvvetmedya.com/arsiv/article389d.html?sid=12108> adresinden 22 Nisan 2022 tarihinde alınmıştır.
- Vural, A. M., Boztepe Taşkiran, H., Türkoğlu, S., Sarı, M., Maral, T., Keskin, R. K., Koparan, E., Yüncüoğlu, B., Gülnar, M., Şahin, H., Ünlü, T., Ağca, M.E. (2022). İnternet gazetelerinde depremin haberleştirilmesi: Türkiye'nin en çok ziyaret edilen haber sitelerinde deprem içerikli haberlerin risk iletişimi bağlamında analizi. Yeni Medya, (13), 25-54, <https://doi.org/10.55609/yenimedya.1111441>

EXTENDED ABSTRACT

In this article, the focus is on earthquake news published in different news outlets during a one-month period following what can be considered a crisis moment: the Izmir earthquake. The aim is to conduct a content analysis to identify the topics heavily discussed in the news, the news actors, and sources. Additionally, it seeks to discuss what kind of ethical violations were observed in the news within the context of crisis reporting principles.

Despite the increasing interest in digital media in recent years, traditional mass communication channels, especially television, continue to maintain their role as the primary source of news during disasters. Traditional media, including newspapers, magazines, television, and radio, play a crucial role in disaster preparedness, live reporting on television and radio during disasters, and coordination and control of disasters in the aftermath.

During a crisis, the media becomes the primary focus for people, placing greater responsibility on media professionals than under normal circumstances. In addition to concerns about circulation and ratings, the need for speed brought about by the internet often leads news organizations to strive to be the most-watched, most-read, and most-clicked during crises, which can push ethical concerns into the background.

In recent years, with the increasing influence of internet journalism, media has become the most important source of information, particularly in extraordinary situations. Crisis news has the ability to stir public emotions more easily than regular news. However, in crisis situations, media professionals often prioritize profit motives, leading to frequent ethical violations. Therefore, it is beneficial to examine the media's approach to reporting during crisis moments, considering both ethical and journalistic practices, such as in the case of earthquakes. In this study, the approach of the Turkish media to reporting during and after the Izmir earthquake and the common attitudes and differences among the included media outlets and organizations regarding crisis reporting are explored. Unlike other studies, this research aims to analyze earthquake news over a one-month period following the Izmir earthquake, considering a wide range of news sources and different media outlets, and aims to discuss earthquake

news within the context of journalism ethics, highlighting differences among various media outlets and organizations.

Starting from the basic assumptions that the presentation of earthquake news differs among printed newspapers, television, and internet news sites, and that earthquake news published in newspapers, television, and internet news sites contains various ethical violations within the context of crisis reporting and ethics, this research sought to answer the following questions:

- 1) What are the quantitative and qualitative characteristics of news related to the Izmir earthquake?
- 2) What topics are covered in news related to the Izmir earthquake?
- 3) Who are the actors involved in news related to the Izmir earthquake?
- 4) What types of ethical violations are present in earthquake news from the perspective of journalism ethics?
- 5) Who are the sources of earthquake news?
- 6) What types of visuals are used in earthquake news?
- 7) What differences or similarities exist in terms of media outlets in earthquake news reporting?
- 8) What are the characteristics of the examined news in terms of crisis reporting?

According to the research findings, while crisis reporting is recognized as a distinct area of expertise in the literature, this study reveals that crisis reporting in the media is not yet widely accepted as a specialized field. The study indicates that crisis reporting has not been effectively understood and acknowledged by media professionals, and it lacks specialized work in this regard. Crisis reporting differs from other journalistic practices, having its unique ethical principles and varying expertise throughout the news production process. However, it is suggested that, to some extent, ethical violations were observed in the findings of all three media outlets and 15 news organizations, and news practices appeared to be conducted within the context of regular news practices rather than focusing on crisis reporting.